

v polske epicke literature 16. a 17. století je velice aktuální potřeba nabídnout do jisté míry tradicionalisticky uvažující šlechtě ideální vzor, hodný k následování. Polská společnost na rozdíl od západoevropské, která už v literární tvorbě dávno tradiční rytířské ideály opustila, díky strategické poloze v tehdejší východní Evropě, sféram politického zájmu a v neposlední řadě i záměrně formovanému myšlení o Polsku jako představené bastion evropského křesťanstva v souvislosti s tureckým ohrožením, cítil potřebu oživit a novým obsahem naplnit někdejší ideál Kristova rytíře. K tomu měla přispět tradiční vypravěčská literární forma převzatá z antiky. Přestože zůstalo zachováno vnitřní uspořádání tehdejší polské společnosti, z rytíře se stal zeman, jenž byl v případě nejvyšší nouze ochoten vzít na svá bedra tíhlo vojáka, ale jen na nezbytně nutnou dobu a s nezbytnými náklady a pak očekával, že se vrátí do klidu svého dvora. Nedařilo se tak vytvořit velký národní epos, který by splňoval náročná a společensky potřebná kritéria, proto přicházejí ke slovu překlady a parafrázy děl evropsky proslulých autorů, v nichž se snoubí zvolná se formující národní tradice s jazykovou, ideovou a umeleckou originalitou. Vrchol tohoto snažení představovala ve své době parafráza Tassova Osvobozeného Jeruzaléma z pera barokního polského básníka a překladatele Piotra Kochanowského.

Programovým protikladem "oficiální" šlechtické a kultury, jež se parodickou formou vysmívá světu především morálních hodnot, jak je nastolila a "kultivovala" společensky i politicky degenerující polská šlechta, je tvorba plebejských humoristů na konci 16. a počátkem 17. století, jež zaujímá v dějinách staropolské literatury osobité místo. Je to tvorba lidová, o čemž svědčí nejenom její obsah, ale i okruh čtenářstva a společenský původ tvůrců. ...